

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Tamás Ernő*
Cím: *Régi pesti kálváriák*

Forrás: *Pesti Sirlap*

3n
(Hely)

1927. 4. 13.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

426.95

Hely

Idő

"1927"

Személy

Régi pesti kálváriák.

A józsefvárosi kálvária — Az ujlaki kálvária barokk- emlékei. — Kálvária - maradvék az Epres-kertben.

Ha sorsok verejtékes utján tüskekoszoru égeti homlokunkat és kereszt sulyát érezzük tört vállunkon, gondolataink a Golgotha felé vezetnek bennünket, mert a Golgotha a megváltó szeretetet hirdető Jézus keresztthalálban felmagasztosulásának színhelye, miként az evangélium szavai mondják:

Es hordozván az ő keresztfáját, juta a helyre, mely Kaponya helyének mondatik, zsidóul pedig Golgothának.

Hol megfeszíték őtet, és ő vele együtt más két embert, egyiket egy felől, másikat más felől, középsben pedig Jézust.

János evangélioma XIX. 17., 18.

A koponya alaku alacsony domb, a koponyák hegye, vagy a *kaponya helye*, amelyen Jézust megfeszítették, akkor Jeruzsálem északnyugati kőfalán kívül feküdt. Most bazilika borul föléje és maga a domb a szent sir templomának belsejében látható. Mivel nem mindenki zárándokolhatott el a Golgothára, a szentszék megengedte a kálváriák állítását. A kereszt állomásait *tizennégy fakesztesnek* kellett jelölnie, amelyeket Jézus kiszenvedésének jeleneteit ábrázoló képekkel ékítették. A kálvária-uton ájtatosságot végzők aztán ugyanazt a bucsut nyerték, mint Jeruzsálemben zárándokolók. A ferencrendiek kiváltsága volt a kálváriák állításának joga és a ferencesek el is terjesztették a Golgotha dombokhoz vezető stációk ájtatosságának gyakorlását.

A régi Pest-Buda egykori kálváriái közül még mindig áll néhány, amelyekhez elzárándokolhatunk nagypénteken. A régi józsefvárosi kálvária ma is egyházi ájtatosságok színhelye. A Golgotha-tér parkja övezi a tizennégy stáció útját, melynek végében emelkedik a *régi barokk-stilusu kápolna dombja*. Kőkorlátos lépcsőzet vezet fel a kápolnához, amelynek tövében elénk mered a három kereszt, amelyeken a két lator közt Jézus függ és a keresztfa tövében a

fájdalmas anya és Mária Magdolna térdel. Az áprilisi este csöndjében feketeruhás nő imádkozik a kereszt előtt és a kökereszt, gondos részletezéssel kidolgozott öntött műköből készült domborművi stáció-képek tövében is szegény asszonyok ájtatoskodnak. Füstölgő gyárkérmények, ötemeletes bérházak a kálvária körül. Virágvasárnap bárka a passzió-képeken s míg az egyik stációnál az egyszerűruhás anya imába merül, kis fia apró kezével az oszlopon kapirgál . . .

A stációk még mind épek, csupán az egyik kereszt tört le, meg az egyik domborműről hiányzik a térdelő nőalak feje, pedig régen áll itt a kálvária. A régi Pest egykori kálváriája, a XVIII. század közepén, a mai Kálvária-tér helyén állott. A Nagy stáció- (ma Baross-) utca növekvő forgalma azonban elsodorta és a *hetvenes évek felé már pusztulásnak indult és ekkor emeltek a közeli Golgotha-téren az új kálváriát*. Itt az időtájt temető volt és husz év előtt még a játszódozó gyermekek nem egyszer találtak emberi csontokat, koponyákat a homokban . . .

Mikor az építkezések miatt a Kálvária-tér és a Karpfenstein-utca sarkán álló Kálvária-dombnak el kellett tűnnie, *Strobl Alajos*, a megboldogult kiváló szobrászművész kérésére átengedték az Epreskertben való felállításra a kálvária építőművészeti emléket. *Az Epreskert közepén dombot emeltek és ide helyezte el Strobl mester a XVIII. századból való kálvária építményt*. Kör alaku, oszlopos folyosóval körül vett művészi kifejezésű kálvária, kétoldalt félkörben felüto lépcsőzetel. Mivel a keresztet hiányoztak, egy hatalmas feszületet állítottak a domb tetejére, alul pedig, — szintén újkeletű — oltárt építettek be a rácsos ajtó mögé. Ez a kálvária-maradvék régiségben vetekszik az óbudaí, illetve ujlaki kálváriával, de szépségben összehasonlíthatatlanul felülmulja.

A főváros egyik legrégebb kálváriája Obudán, a Bécsi-ut fölött húzódik. A három kereszt a dombtetőn emelkedik és lejjebb, a város felé, kicsi kápolna az ujlaki téglagyár és a Schmidt-kastély között. A Margit-kórháznál fut fe a kastélyhoz a Kiscelli-utca. Itt az első stáció-kép. elkapaszkodva a dombra, a kastély előtt fordul az ut a Golgotha-keresztekhez. Minden bonetani tudást nélkülöző,

aránytalan, majdnem torzalakok a latrok, meg a Mária- és a Magdolna-szobor. Most ríktó kék és piros színekkel, a keresztuti képeket pedig zölddel újra festették, letörölve a régiség varázsát, a rendbehozott hosszú utat pedig korlát szegi. A kezdetleges kiképzésű, XVIII. századbéli barokk kápolna ajtaja tárva-nyitva, az oltár alatt rózsák füzérével koszoruzva a sirba tett Krisztus teste.

Kocsit vezet le a régi időkből itt maradt kápolnától az e-kori ujlaki temetőhöz. A domboldalba temetkezők viharvert, megszürtült sarkövei és kökeresztjeinek egy csoportja még ott áll őrt az emlékezetnek, dűledezve, részben kidőlve, összeborulva. Magas kökeresztfa emelkedik a dombtető közelében és lent a régi temetőkapu még épen áll. *Tiszta barokk-stilusu kőkapu, amely egyik legszebb, de legkevésbé ismert építészeti emléke Budapestnek*. Gyermekek játszanak a sarkövek között és a kálvária előtt, a zsendülő fű zöld szőnyegén. tavaszi napfény sugaraí csillogtatják a gyümölcsfák fehér és rózsaszín virágait. Nagyhét ünnepélyes csöndje borul az ujlaki kálvária festői vidékére, mintegy másfél száz év előtt járták ezeket a régi, egyszerű kiviteli stációkkal szegett utat azok az ujlaki polgárok, akiknek porai az elpusztult temető földjében pihennek. Lenn, a bécsi-uton robog a villamos, túlkölnek a gyáarak, a kálváriát és az apró kápolnát öreg asszony kezei ékítik bárkával, áprilisi virágokkal, mert a nagyheti ájtatosságokra feldisziük az átfestéssel régi pompájától megfosztott kálváriát.

A gellérthegyi kálvária a citadella mögött,

egyetlen keresztfából és három női alakból áll, fal-építménnyel. **A rács mögött virágok, barna, fekete és fehér színekkel**, a szintén kifestett, kezdetleges szobrászmunkákon. A zöld fűvön kirándulók sütkéreznek a napfényben, mert a XIX. század elejéről itt maradt kálvária vidéke a pestiek kedvelt kirándulóhelye. Bár ez a kálvária-maradvék mostani alakjában és környezetében nem idézheti a Golgothát, egyetlen pillantásig nézve az egyszerű feszületet, fölemelkedik lelkünk a megtisztulás vágyáig.

Tamás Ernő.